

ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВИСОКОЛІКВІДНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Анотація. Визначено основні методичні і практичні прийоми синхронізації надходження та витрачання грошових коштів на підприємстві для збільшення його ліквідної платоспроможності.

Ключові слова: грошові кошти, операційна, інвестиційна, фінансова діяльність, джерела надходження та витрачання грошових коштів, синхронізація та ритмічність руху грошових коштів, ліквідність грошових потоків.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання підприємств особливого значення набуває раціональне та ефективне використання високоліквідних активів (грошових коштів), як основного складового компонента в системі взаєморозрахунків між усіма структурними суб'єктами економіки, а саме – банківського сектору, бюджетних організацій та установ, організацій та підприємств різних сфер діяльності.

Достатність грошових коштів обумовлює життєздатність, поточну ефективність діяльності підприємства. Оперативне управління грошовими потоками пов'язане не лише із з'ясуванням причин, які впливають на збільшення (зменшення) припливу грошових коштів та збільшення (зменшення) їх відтоку, а також якісного їх використання. Це досягається як за довгостроковий період (декілька років), так і за короткостроковий (квартал, рік). Синхронність та ритмічність руху грошових коштів дає чітке уявлення про узгодженість вхідних та вихідних потоків як за обсягами, так і у розрізі окремих інтервалів звітного року, що в свою чергу дозволяє оцінити платоспроможність та ліквідність підприємства, й уточнити, які ресурси воно може мобілізувати для виконання своїх зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічними та практичними проблемами управління високоліквідними оборотними активами, їх збалансованості та забезпечення синхронності формування для росту чистого грошового потоку займалися Стоянова Е.С., Фо-

мін П.А., Шахбазян Е.М., Подольська В.О., Ярш О.В. та інші. Проте чітких методичних і практичних порад щодо відкритості, достовірності та реальності надання інформації в ході формування звітності про рух грошових коштів за міжнародними стандартами обліку, який передбачає використання лише прямого методу, досі не існує.

Мета статті - надання методичних та практичних порад щодо формування більш чіткої та відкритої інформації, яка стосується синхронності та ритмічності надходження (витрачання) грошових коштів задля покращення ліквідної платоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу. У процесі виробничо-господарської діяльності підприємства постійно здійснюється кругообіг коштів. Для того, щоб зрозуміти реальний рух грошових коштів на підприємстві, оцінити синхронність надходження і витрачання грошових коштів, а також поєднати величину одержаного фінансового результату зі станом грошових коштів на підприємстві, необхідно виділити і проаналізувати всі напрямки надходження (припливу) грошових коштів, а також їх вибуття (відпливу). Вказані напрямки руху грошових коштів розглядаються в розрізі основних видів діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Рух грошових коштів підприємства за прямим методом

Показники
1. Рух коштів від операційної діяльності
1.1 Джерела надходження грошових коштів
Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг (ф.2 р.010)
Зменшення (+) або збільшення (-) дебіторської заборгованості (ф.1 $\Delta\Sigma$ р.160-210)
Інші надходження (ф.2 р.060)
Усього надходжень
1.2 Напрямки витрачання грошових коштів
Витрати на виробництво реалізованої продукції (ф.2 р.040)
Поточні витрати, пов'язані з реалізацією продукції, робіт, послуг (ф.2 р.070-080)
Зменшення (-) або збільшення (+) запасів (ф.1 $\Delta\Sigma$ р.100-140)
Зменшення (-) або збільшення (+) довгострокових кредитів (ф.1 Δ р.440)
Зменшення (-) або збільшення (+) короткострокових кредитів (ф.1 Δ р.500)
Зменшення (-) або збільшення (+) кредиторської заборгованості (ф.1 Δ р.530)
Зменшення (-) або збільшення (+) розрахунків за поточними зобов'язаннями (ф.1 $\Delta\Sigma$ р.540-610)
Інші виплати (ф.2 р. 015 + ФСП + інші податки та збори)
інші виплати (ф.2 р. 090)
Усього відтік грошових коштів

1.3 Чистий рух коштів від операційної діяльності
2. Рух коштів від інвестиційної діяльності
2.1 Джерела надходження грошових коштів
Дооцінка основних засобів (ф.4 р. 060)
Виручка від реалізації основних фондів (ф.5 р.580)
Виручка від реалізації нематеріальних активів та довгострокових фінансових вкладень (ф.5 р.420 гр.4)
Виручка від реалізації раніше викуплених власних акцій (ф.5 р.500)
Сума дивідендів по придбаних акціях або боргових зобов'язаннях (ф.5 р.530)
Інші надходження
Усього надходжень грошових коштів
1.2 Напрямки витрачання грошових коштів
Придбання основних фондів та нематеріальних активів (ф.1 Δ р.030)
Зменшення (-) або збільшення (+) незавершеного будівництва (ф.1 Δ р.020)
Довгострокові фінансові вкладення (ф.1 Δ р.040-045)
Сума від викупу власних акцій підприємства (ф.5 р.510-520)
Інші платежі
Усього відтік грошових коштів
1.3 Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності
3. Рух коштів від фінансової діяльності
3.1 Джерела надходження грошових коштів
Зменшення (-), збільшення (+) нерозподіленого прибутку (ф.1 Δ р.350)
Сума додатково залученого власного акціонерного або пайового капіталу із зовні (ф.2 р.140)
Отримані довгострокові позики та кредити (ф.1 р.440)
Додатково залучені короткострокові кредити і позики (ф.1 р.500)
Кошти, які надійшли у порядку безповоротного цільового фінансування (ф.1 р.420)
Інші фінансові доходи (ф.2 р.120+130)
Усього надходжень грошових коштів
3.2 Напрямки витрачання грошових коштів
Сплата відсотків за позики (ф.2 р.140)
Зменшення (+), збільшення (-) пайових внесків (ф.1 Δ р.310)
Зменшення (+), збільшення (-) власного капіталу (ф.1 Δ р.370)
Погашення боргу за довгостроковими кредитами і позиками (ф.1 Δ р.440)
Погашення боргу за короткостроковими кредитами і позиками (ф.1 Δ р.500)
Зменшення (+), збільшення (-) заборгованості з фінансової оренди (ф.1 Δ р.470)
Зменшення (+), збільшення (-) довгострокової заборгованості, на яку нараховують відсотки (ф.1 Δ р.450)
Спрямування прибутку до іншого додаткового капіталу (ф.4 р.170)
Дивіденди (проценти), які виплачені власникам підприємства (акціонерам) на вкладений капітал (акції, паї, облігації) (ф.4 р.140)
Інші платежі
Усього відтік грошових коштів
3.3 Чистий рух коштів від фінансової діяльності
4. Чистий рух грошових коштів за звітний період

Аналіз грошових коштів за прямим методом дозволяє оцінити ліквідність підприємства, оскільки детально розкриває рух грошових коштів на рахунках, що дає можливість робити оперативні висновки відносно достатності коштів для сплати по рахунках поточних зобов'язань, а також про можливість здійснення інвестиційної діяльності. В той же час він дозволяє розкрити зміни приросту величини грошових коштів за окремими елементами в конкретному виді діяльності підприємства.

Для практичної демонстрації методики цього аналізу, проведено аналіз показників ефективності грошових потоків та платоспроможності підприємства за даними Звіту про рух грошових коштів на прикладі ТОВ «Агрофірми» Михайлівського району Запорізької області.

Таблиця 2

Показники оцінки ефективності грошових потоків та платоспроможності підприємства за даними Звіту про рух грошових коштів за прямим методом

Показники	2007р.	2008р.	2009р.	2009р. (+,-) до:	
				2008р.	2007р.
Синхронність надходження та витрат грошових потоків	2288,5	34806,0	299015,1	+296726,6	+264209,1
Рівномірність надходження грошових коштів	12081,3	50091,1	429845,7	+417764,4	379754,6
Рівномірність витрат грошових коштів	11908,8	39891,5	194875,1	+182966,3	+154983,6
Коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів	0,251	0,209	0,312	+0,061	+0,103
Коефіцієнт рівномірності використання грошових коштів	0,249	0,180	0,186	-0,063	+0,006
Коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів	2,28	62,05	0,89	-1,39	-61,16
Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу	0,23	2,33	0,71	+0,47	-1,62
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку:					
- операційної діяльності	1,255	6,150	4,078	+2,823	-2,072
- інвестиційної діяльності	0,100	-	-	-0,100	-
- фінансової діяльності	1,143	1,064	1,117	-0,026	+0,053
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	-	0,018	0,318	+0,318	+0,300
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку	1,000	1,000	1,000	-	-
Коефіцієнт грошового покриття виплат по відсотках	2,394	8,005	7,302	+4,908	-0,703
Коефіцієнт достатності грошового потоку	-	0,093	0,612	+0,612	+0,519

Так, за даними аналітичних досліджень на сільгосп підприємстві за останні три роки (2007-2009 рр.) синхронність надходження та витрачання грошових коштів має тенденцію до зростання, а саме в 130,7 разів, при цьому ритмічність надходження коштів збільшилася в 35,6 разів, а ритмічність їх витрачання у 16,7 разів, що відповідає співвідношенню 2,13 : 1,00.

Ліквідність грошових потоків операційної діяльності агрофірми за період дослідження збільшилася.

Висновки. Таким чином аналіз руху грошових коштів дає можливість зробити більш обґрунтовані висновки про те, в якому обсязі та з яких джерел відбулося надходження на підприємство грошових коштів та які основні напрямки їх використання; чи достатньо власних коштів підприємства для здійснення інвестиційної діяльності; чим пояснюються розбіжності величини одержаного прибутку та нарахування грошових коштів та інше. В результаті приймаються рішення по питанню перевищення надходження грошових коштів над платежами, джерел оплати поточних зобов'язань та інвестиційної діяльності, достатності отриманні прибутку тощо.

Аннотация. Определены основные методические и практические приемы синхронизации поступления и использования денежных средств на предприятии для увеличения его ликвидной платежеспособности.

Ключевые слова: денежные средства, операционная, инвестиционная, финансовая деятельность, источники поступления и расходования денежных средств, синхронизация и ритмичность движения денежных средств, ликвидность денежных потоков.

Summary. The basic methodological and practical techniques for synchronizing receipt and use of funds in the company to increase its liquidity to pay.

Keywords: cash operating, investment, financial activities, sources of income and expenditure of funds, synchronization, and rhythm of the cash flow, liquidity, cash flows.

Література.

1. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
2. Шахбазян Е.М. Особенности управления оборотными средствами предприятия (на примере предприятий пищевой промышленности). – Волгоград. – 2002. – 134 с.
3. Стоянова Е.С. и др. Управление оборотным капиталом. Учебно-практическое пособие. – М.: Перспектива, 1998. – 127 с.